

Israels historia, del 2: Fångenskapen, uttåget ur Egypten, intåget i Kanaans land

Inledning. Uttåget ur Egypten är den stora frälsningsberättelsen i Gamla testamentet (GT). På den byggde det israelitiska folket sina nationella identitet och sin Guds bild, och därför påminns ständigt om uttåget från fångenskapen i deras heliga Skrifter (2 Mos 32:8, 5 Mos 9:12, Dom 6:8, 2 Kung 17:7). Abraham, Isak och Jakob hade gett upphov till ett folk som under Josefs tid kommit till Egypten för att undkomma hungersnöden (1 Mos 45:5-13). Där blev de ett stort folk (2 Mos 1:1-7). Svåra tider kom när en ny kung uppstod på tronen i Egypten, och han började förtrycka Israels folk och tvinga dem att sätta ut sina nyfödda barn (2 Mos 1:8-22, Apg 7:17-19), något som Gud förutsagt i samband med att han ingick sitt förbund med Abraham (1 Mos 15:13-14). Men Gud sände då Mose, vars liv räddats från döden på ett mirakulöst sätt (2 Mos 2:1-10, Apg 7:20-22), och lät honom bli folkets anförare ut ur fångenskapen (Apg 7:23-36) på väg till det land Gud lovat att ge till Abrahams ättlingar, Kanaans land. På grund av folkets ovilja att lyda Guds bud och lagar tog det fyrtio år för dem att ta sig från Egypten till gränsen till Kanaans land. Under ledning av Josua – Mose fick inte följa med in – intog de sedan landet och fördrev de folk som levte där sedan länge.

Översikt. Hela den här historien finner vi berättad i följande bibelböcker:

- 2 Mosebok: Fångenskapen i Egypten, Moses kallelse, befrielsen genom de tio plågorna¹, instiftandet av påskhögtiden med påskalammet², själv uttåget, vandrigen genom Röda havet, vandrigen till Sinai berg³, mottagandet av lagen, tabernaklets uppbyggnad och offerttjänsten, det aronitiska prästadömet.
- 3 Mosebok: lagar och regler för ökenlivet och det framtida livet i landet.
- 4 Mosebok: folkräkningar, mer lagar och regler⁴, uppbrott från Sinai, vandring mot Kanaan, olika uppror, de tolv spejarna, det första försöket att inta landet misslyckas, 40 år i öknen, inledningen av det andra försöket att inta landet.
- 5 Mosebok: historisk återblick, Mose undervisning inför erövringen av landet, Josua insätts som Mose efterträdare, Moses död.
- Josua: hur erövringen av landet gick till fram till Josuas död.

Paralleller med Nya testamentet (NT). Författarna i NT var nästa uteslutande judar⁵ och hänvisade ständigt till berättelsen om uttåget, tiden i öknen och intagande av landet som en förebild för de kristna (1 Kor 10:11). Det var en historisk verklighet och är en profetisk

¹ De tio plågorna var under som Gud gjorde i Egypten för att få förtryckarna att släppa Israel.

² Denna högtid, vars namn på hebreiska är *pesach* och som betyder *gå förbi*, är den viktigaste högtiden i GT och en förebild för den kristna påsken.

³ Det finns olika uppfattningar om var Sinai låg. Sinaihalvön, halvön mellan Egypten och Kanaans land, som fått sitt namn efter Sinai, bär enligt uppgift inga spår av en så stor folkvandring. Det är mer troligt att israeliterna gick över den östra viken av Röda havet och att händelserna därefter utspelar sig i nuvarande Saudiarabien, för det var där Mose levde som flykting, i *Midjans* land (2 Mos 2:11-22, se bild nedan).

⁴ Israels heliga Skrifter innehåller 613 bud. De som räknat antalet befallningar i NT – vad kristna *skall göra* och *inte skall göra* – har fått ihop ca: 1050 stycken. De som tror att kristna skall vara passiva har alltså fel – däremot beror frälsningen *inte* på gärningar.

⁵ Mig veterligen var läkaren Lukas som skrivit Lukasevangeliet och Apostlagärningarna enda undantaget.

förebild för dem. Det gamla förbundet som slöts vid Sinai berg tjänar som en skuggbild (Kol 2:17, Hebr 10:1) av det nya förbundet genom Jesu blod. Några sådana paralleller:

- Slaveriet i Egypten är en bild hjärtats slaveri under synden (Apg 7:39)
- De tio plågorna är en bild på Guds vrededomar i den yttersta tiden (Upp 15:5-16:21)
- Påskalammet är en förebild på Guds Lamm, Jesus Kristus (1 Kor 5:7)
- Vandringen genom Röda havet är en bild på dopet (1 Kor 10:1-2)
- Livet i öknen klarade de p g a manna från himlen och vatten från klippan, vilket är bilder på Guds Ord och Kristus, som ger Anden (1 Kor 10:3-4)
- Mottagandet av lagen på Sinai berg – något kom ner från himlen som skulle ge dem liv – är en förebild för att Anden skall komma över de på Jesus Kristus troende⁶
- Vandringen mot Kanaans land är en bild på församlingens vandring mot himlen
- Intåget i landet är en profetisk förebild av den eviga saligheten, och liksom Mose inte kunde leda dem in i landet utan hans efterträdare Josua blev den som fick uppdraget, är det inte lagen som frälser oss in i himmelriket utan Guds Son, Jesus⁷ Kristus

Några nyckeltexter. P g a materialets omfattning är det omöjligt att läsa igenom allt här och nu, men några nyckeltexter under hela den här epoken kan sägas vara följande:

- Herren sänder Mose till Egypten: 2 Mos 3:7-10
- Herren befäller Farao att släppa folket: 2 Mos 5:1
- Folket bryter upp: 2 Mos 12:37-42
- Folket går genom Röda havet: 2 Mos 14:21-31
- De tio budorden på Sinai berg: 2 Mos 20:1-17, 5 Mos 5:1-22
- Löftet om Kanaans land och varning för avgudadyrkan: 2 Mos 23:20-33
- Dansen kring guldkalven: 2 Mos 32:1-35
- De tolv spejarna, folkets otro och Guds tålmod: 4 Mos 13-14.
- Kopparormen: 4 Mos 21:4-6, jfr Joh 3:14
- Josua blir Mose efterträdare: 4 Mos 27:12-23
- Det stora budet, det judiska *Shema*, trosbekännelsen: 5 Mos 6:1-9
- Gud befäller Josua att inta landet: Jos 1:1-9
- Jerikos fall och intagande: Jos 6:1-27
- Josuas sista tal till folket: Jos 24:1-27

Kuriosa. Under min tid på folkhögskolan i Nyköping fick jag en dag syn på denna tyska skolkarta över Mellanöstern, och notera att Midjans land, där Mose levde som främling, ligger i nuvarande Saudi-arabien. Det var dit Mose återvände med folket på Guds befallning för att de skulle fira gudstjänst på just det där (2 Mos 3:12). Sinai låg alltså förmodligen inte på Sinaihalvön (kartan är tyvärr traditionellt utformad ifråga om Sinai).

⁶ Händelserna på Sinai berg firades på pingsten (veckohögtiden), vilket sammanfaller med händelserna i Apg 2.

⁷ På hebreiska är Josua och Jesus samma namn: Yeshua.